

Tanja Špenko, Vmesnost (iz bibliofilske knjige), 2007, 15 x 10,5 cm

Tanja Špenko, Brezčasnost energij, 2019, akril na platno, 100 x 70 cm

Janez Lenassi, Avtonom, 1998, apnec, 34 x 20 x 20 cm

Janez Lenassi, Zaporedje, 1998, marmor, 30 x 20 x 15 cm

Janez Lenassi, Družina, 1999, apnec, 55 x 43 x 43 cm

Tanja Špenko (1956, Ljubljana), je diplomirala leta 1979 na slikarskem oddelku Akademije za likovno umetnost v Ljubljani, pri prof. Štefanu Planincu. Prvo samostojno razstavo je imela leta 1981 (Avla Inštituta Jožef Štefan v Ljubljani), v naslednjih desetletjih beleži več kot petdeset samostojnih predstavitev. Njena dela se nahajajo v pomembnih slovenskih likovnih zbirkah: v Moderni galeriji in Mednarodnem grafičnem likovnem centru v Ljubljani, Umetnostni galeriji Maribor, Obalnih galerijah Piran, Galeriji Božidarja Jakca v Kostanjevici, Centru sodobnih umetnosti v Celju in drugje. Za svoje delo je prejela več nagrad in priznanj, zadnje letos (posebno priznanje strokovne žirije Ex Tempore) na Ptuj. Je članica ZDSLU, deluje kot slikarka, grafičarka in likovna pedagoginja. Živi in ustvarja v Ljubljani.

Založnik: Zavod za kulturo, šport in turizem Žalec / Kustosinja razstave: mag. Alenka Domjan / Pregled teksta: Lidija Koceli / Fotografija: Boštjan Pucelj in Goran Rovar (za dela Janeza Lenassija, iz fototeke Galerije Božidar Jakac Kostanjevica) in Marjan Verč (za dela Tanje Špenko) / Oblikovanje: Triartes / Tisk: Grenko tisk / Naklada: 200 izvodov / Leto izdaje: 2020

Na naslovni strani:

Janez Lenassi, Ravnotežje, 1973, granit, 35 x 63 x 34,5 cm (spodaj)

Tanja Špenko, Sediment časa, 2018, akril, kolaž, visoki tisk na platno, 100 x 70 cm (zgoraj)

ZKŠT Zavod za kulturo, šport in turizem Žalec, Aškerčeva 9a, 3310 Žalec, www.zkst-zalec.si

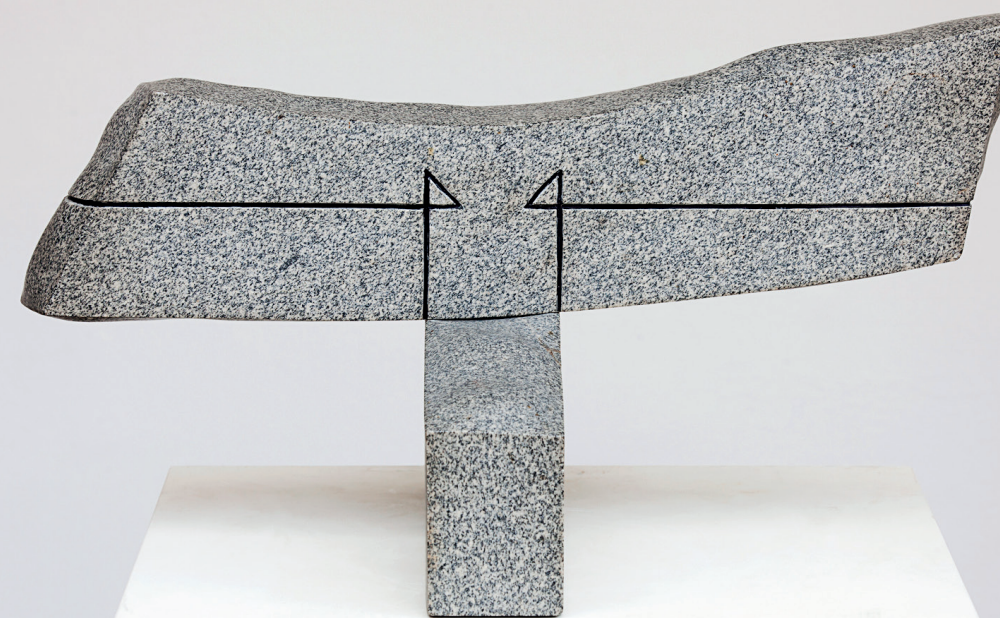
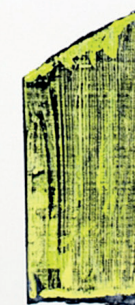
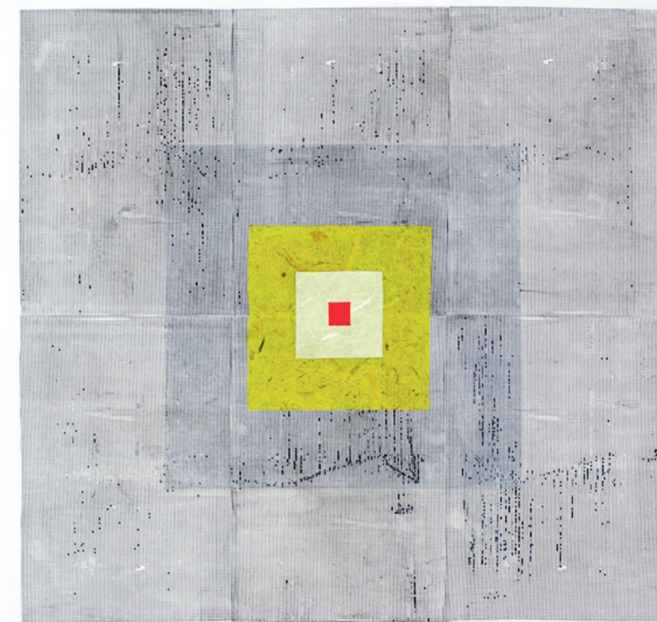

Razstavo, ki sodi v štiriletni projekt *Misel, vrojena v času, liniji in teksturi*, je pripravil Zavod za kulturo, šport in turizem Žalec • marec – april 2020

Janez Lenassi (1927, Opatija – 2008, Piran) je od leta 1947 do 1951 študiral kiparstvo na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani, kjer je diplomiral pri prof. Petru Lobodi in leta 1956 končal še študij specialke pri prof. Borisu Kalinu. Leta 1961 sta skupaj s kiparjem Jakobom Savinškom dala pobudo za mednarodne simpozije v Sloveniji (Seča pri Portorožu in Kostanjevica na Krki). Imel je več kot trideset samostojnih razstav doma in v tujini. Sodeloval je na tridesetih mednarodnih kiparskih simpozijih po Evropi, v Izraelu, na Japonskem in ZDA. Za svoje delo je prejel več nagrad in priznanj, med drugimi tudi najvišji nagradi za umetniške dosežke: nagrado Prešernovega sklada in Jakopičovo nagrado. Poleg kiparstva se je ukvarjal še s pedagoškim delom (bil je mentor študentom na kiparski mednarodni poletni šoli Kornarija v Marušičih) in z gledališko scenografijo, za kar je leta 1962 prejel Sterijino nagrado.

Tanja Špenko, Bližina dveh, 2012, akril na papirju, 29,7 x 21 cm

JANEZ LENASSI in TANJA ŠPENKO Dotik z naravo

Iz cikla *Misel, vrojena v času, liniji in teksturi*

ZKŠT Žalec • Savinov likovni salon • marec-april 2020

Dotik z naravo

Tokrat v ciklu *Misel vrojena v času, liniji in teksturi* soočamo dela kiparja **Janez Lenassija** (1927-2008), enega najpomembnejših slovenskih likovnih ustvarjalcev druge polovice preteklega stoletja (diplomiral je na ALU v Ljubljani pri prof. Petru Lobodi ter opravil specialko pri prof. Frančišku Smerduju in prof. Borisu Kalinu), ki je poleg obsežnega opusa male plastike, ustvaril vrsto javnih monumentalnih in simpozijjskih skulptur doma in po svetu, ter slikarke, grafičarke in pedagoginje **Tanje Špenko** (1956), prav tako diplomantke ljubljanske akademije za likovno umetnost in oblikovanje (diplomirala v razredu prof. Štefana Planinca). Oba umetnika, vsak v svojem času, raziskujeta oblikovne pojave v naravi, njihovo sozvočje in harmonijo s človekom, jih analizirata in skozi prapodobne (trikotnik, krog, spirala, kvadrat, ...) utelešata v zanimive abstraktne kreacije. Janez Lenassi se je posvetil kamniti strukturi materije in v njej odkrival čarobnost mediteranskega sveta, medtem ko Tanja Špenko išče pomenske plasti narave v preprosti liniji, barvni potezi, kolažiranju in odtiskih različnih struktur na papir ali platno. Čeprav njuna dela pripadajo različnemu življenjskemu in duhovnemu prostoru, in različnima vejama umetnosti (kiparstvo, slikarstvo), pa v ustvarjalnem izrazu kažejo zanimive vzporednosti, tj. primaren smisel za linijo in geometrijsko načelo ter arhetipske forme, oplemenitene z žlahtnostjo globoko intimnih, čustvenih dražljajev. Njun dialog lahko beremo na likovno teoretski ravni, ko obravnavamo linijo, formo in teksturo kot temeljno oblikovno prvino, medtem ko na pomenski le preko individualne dejanskosti, generirane skozi racionalno in čustveno stanje. Zato dialog nikakor ne pomeni zapovedi, ki bi nedvoumno postavljala izbrana dela v enovito komunikacijo, temveč poskuša najti simbolično matrico, oziroma namig, ki bo v gledalcu utrl pot domišljiji: da bo lahko prebiral ugreznjene poti v kamnu in barvne sledi na papirju, ki jih v različnih čustvenih ritmih in interakcijah vizualnih vtisov ustvarjata umetnika v likovno polni pokrajini. Razlogi za izbor del prav teh umetnikov je ravno ta simbolična racionalnost, ki je pri obeh široko odprta za konfiguracijo čustev in vabljava za šepet narave.

Zavedamo se, da živimo v prostoru, ki je skupek urejeno organiziranih elementov, oblikovanih v osnovne geometrijske like. Ti poustvarjajo metaforo za naravni, evolucijski red. Njihove prastare oblike imajo simboličen pomen, v katerega sodijo spiralni in linearno geometrični vzorci različnih oblik, ki jih najdemo tudi v delih obeh umetnikov. Janez Lenassi jih je zarezoval s plitkimi vdolbinami na površino kamna, opustil je vse nebitveno in z oblikovno stilizacijo ohranil primarno kamnito gmoto; Tanja Špenko pa jih uporablja kot gramatiko v strukturi slikovnega polja. A oba s konceptualnim namenom, da sledita človeški zavesti, po kateri polzijo svetle in temne misli, neopazne v gotovosti rojstva in opazne v negotovosti življenja. Temu bistvu se smiselno približujeta z ornamentalno stilizacijo, ki ju povezuje z zunanjimi izhodišči – s pokrajinskimi vzorci, a s pogledom starih prerokov, ki ohranjajo podobo prvobitnosti. V bistvu so to njuna likovna ogrodja, ki tvorijo motiv; neke vrste geološke črte, po katerih se neskončno pretaka energija. Tako nastali liki geometrične in tudi ne-geometrične narave (z odstopanjem od pravičnega, utečenega), ki jih zasledimo v oblikotvornem procesu obeh umetnikov, sodijo med strukturne konstante narave in so prisotni na vseh ravneh našega bivanja. Zato so njune stvaritve pogosto znakovno arhetipske in simbolno pomenljive. Pa vendar se v vso to dinamiko ponavljajočega se ritma vpenjajo čustveni trenutki, spremenljivi v času in večni v trajanju.

Tako v kiparstvu Janeza Lenassija, kot je zapisala Sonja Klemenc, prevladuje navzočnost tistih tendenc v svetu, ki se ukvarjajo s sintezo med organskostjo telesa v okviru naravnih zakonov in racionalnimi umetniškimi zakonitostmi, ki z likovnim raziskovanjem sooblikujejo abstraktnost po poti občutenja s formalnimi danostmi. (katalog: *Umetnik v sožitju z naravo, Šivčeva hiša Radovljica, 2002*) Tej jasni opredelitvi dodamo še misel, da je bil Janez Lenassi sijajen arhitekt pokrajine. Njegove skulpture so vselej sotvorna telesa okolja (pa naj gre za simpozijjska dela ali javno plastiko na prostem), kar v enaki meri občudujemo v njegovi mali plastiki. V obsežnem kiparskem opus, nastalem v subtilnih in likovno prečiščenih dvogovorih, se spletajo asociacije na kraško pokrajino, ki ji daje dušo kamen (peščenc, marmor, apnenec, serpentin, granit), valovanje morja ali mirna gladina vode, kamor padajo kaplje dežja in s svojo energijo ustvarjajo ponavljajočo se krožno vibracijo površine, sunki vetra ter razgibana obala z brezkončnim obzorjem. Vsa ta občutenja pokrajine so, čeprav simbolično, jasno vtkana v njegov kiparski proces dela: v plitkih, minimalističnih vrezninah ali polkrožno vklesanih kanelurah. Z njimi mehča kamnito gmoto, včasih jo pušča surovo, sicer pa jo skrbno obdelava do sijaja, tako da svetloba polzi po njenem telesu in vabi k izkušnji dotika, doživetja kompaktno, voluminozne oblike.

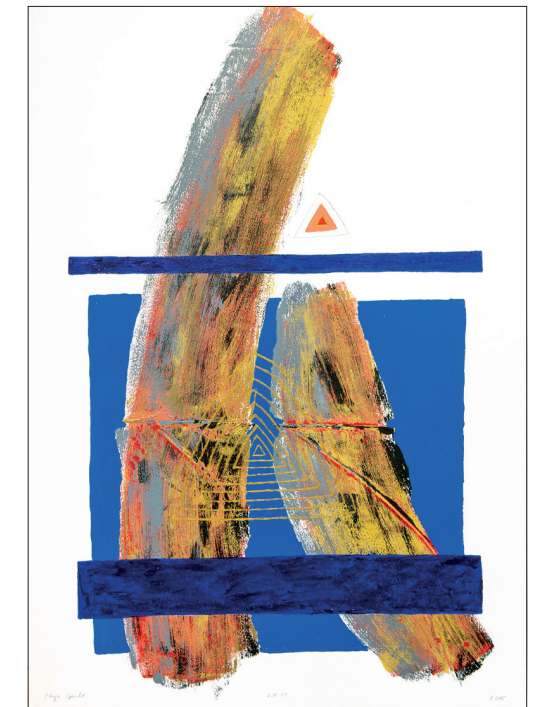
Janez Lenassi, Malo morje, 1973, apnenec, 12 x 39 x 35 cm

Enake težnje, le da so globlje vpete v dognanja večdimenzionalnih matematičnih modelov (prostor, čas) pronicajo tudi v slikarske konstrukcije Tanje Špenko. Sprva gre za barvno geometrične objekte – prave slikarske skulpture, nastale v zgodnjem obdobju (devetdeseta leta), kasneje pa je geometrija samo ena izmed substanc, ki ji služi za ogrodje, kamor se plastijo pogledi na svet, napolnjeni z okruški življenja in z njim povezanimi emocijami. Čeprav Tanja Špenko izhaja iz vprašanja »kako« in ne »kaj« slikati, kar jo sicer vodi v koncept enostavnih form in vprašanje prostora slike, pa jo meditativna plat dovolj vznemirja, da strategijo likovne govornice postavlja v interaktivni dialog s čutno prezenco. Slike Tanje Špenko namreč tudi takrat, ko so naslikane z reducirano barvno skalo, ali celo monohromne, vsebujejo neko tiho žarenje. Vendar vir tega žarenja ni postavljen v notranjost slike, v njeno globino, v prostor med slikovnim poljem in steno, ki razmejuje vidno od nevidnega, kot to poznamo pri iluzionizmu, temveč je vir svetlobe belina papirja/platna sama, ki razpenja naplastene barvne like, slikarske poteze čopiča in mrežne odtise ne-slikarskega materiala v izrazito breztežen prostor. Tak koncept gradnje sliki sicer odvzame globino, a jo razneži v domišljjski privid, ki se zlahka pripne na membrano opazovalčevega pogleda. Zato so njena dela *dnevnik*, v katerega niza dogodek za dogodkom v nepretrgano nit drobnih življenjskih resnic.

Alenka Domjan

Tanja Špenko, Iz knjige umetnika, 2015, akril na papirju, 29,7 x 21 cm

Tanja Špenko, Kje si?, 2015, akril na papirju, 100 x 70 cm